

PROU DESTRUCCIÓ I ESPECULACIÓ AL DELTA DEL LLOBREGAT

Les entitats socials i la societat civil demanem que es faci efectiva l'ampliació de les zones protegides (ZEPA) del delta del Llobregat.

El 87% de les zones humides del Planeta han desaparegut en els últims tres segles a causa de l'activitat humana. Malgrat les fortes pressions que pateix, **el delta del Llobregat és la zona humida més important de Catalunya després de la de l'Ebre** i un dels espais rellevants per la biodiversitat de la conca mediterrània. Amb tot, el futur és incert per culpa de les múltiples amenaces que l'assetgen. Que aquest espai no passi a ser un record depèn de si s'hi apliquen polítiques que evitin la transformació dels últims espais naturals, naturalitzats i agrícoles en entorns degradats, industrialitzats o urbanitzats.

Arran de la degradació ambiental del delta del Llobregat, **la Comissió Europea va emetre (febrer de 2021) una carta d'emplaçament que insta la Generalitat de Catalunya a millorar-ne la preservació i incrementar la superfície protegida com a Zona d'Especial Protecció per les Aus (ZEPA)**. Les ZEPA són designades pels estats membres de la Unió Europea i estan sotmeses a restriccions en la construcció d'infraestructures, la caça o l'ús de plaguicides contaminants.

En aquest context, la Generalitat va proposar una ampliació de la ZEPA Delta del Llobregat l'estiu de 2022 que, tot i no incloure totes les zones d'importància per a les aus, sí que dona resposta a la demanda de la Comissió Europea i al coneixement sobre les aus i hàbitats d'importància comunitària del territori.

El present document sorgeix com a **recopilació dels principals arguments per ampliar i millorar la ZEPA existent** i vol manifestar el suport de la societat i les entitats del territori a les mesures per garantir el futur dels sistemes naturals del Llobregat tot reclamant a la Generalitat l'aprovació urgent de la ZEPA Delta del Llobregat.

1

Ampliar la ZEPA per complir amb les normatives europees

Les aus salvatges són una part essencial del nostre patrimoni natural i cultural i juguen un paper important en l'equilibri ecològic del delta del Llobregat, com ara el control d'insectes i altres plagues, la dispersió de llavors o l'eliminació de residus orgànics. El delta és una àrea molt valorada per a l'observació d'ocells, però **les aus protegides es troben en una situació crítica** a causa de la degradació o destrucció dels seus hàbitats.

El delta **allotja un bon nombre d'hàbitats i espècies protegides per directives europees** com la Directiva Aus (2009/147/CE) o la Directiva Hàbitats (92/43/CEE). Espècies emblemàtiques com el torlit (*Burhinus oedipnemos*), l'agró roig (*Ardea purpurea*), el corriol camanegre (*Charadrius alexandrinus*), la daurada grossa (*Pluvialis apricaria*), o la terrorola vulgar (*Calandrella brachydactyla*) han patit davallades en les últimes dècades o són ben escasses. D'acord amb la directiva Aus cal garantir la protecció i conservació de les espècies protegides de la UE, tant de les seves zones de cria com d'alimentació, migració i hivernada.

És inadmissible que bona part d'aquestes espècies es trobin amenaçades tant pel risc d'urbanització com per l'amenaça de la intensificació agrícola o les infraestructures. Alhora, **és insuficient que l'actual ZEPA ocupi solament un 25% de la superfície de la Global Important Bird Area (IBA)** del delta, establerta amb criteris científics i que compta amb el reconeixement jurídic comunitari. La solució en aquest desgavell legislatiu és ampliar la ZEPA del delta segons la IBA deltaica, tot evitant les possibles sancions milionàries que pot imposar la Unió Europea en cas d'incompliment.

2

Ampliar la ZEPA per combatre l'especulació urbanística

Una de les principals amenaces pels sistemes naturals del delta del Llobregat és la urbanització desenfrenada. En l'actualitat prop de la meitat del delta es troba sota el ciment. Milers d'hectàrees riques en vida natural i agrícola es troben en risc de ser urbanitzades. En aquest escenari, l'ampliació de la zona ZEPA és una **eina clau per combatre el risc d'urbanització** a moltes zones amenaçades i d'elevat valor natural del delta. L'ampliació d'aquesta figura de protecció implica la garantia de restringir o prohibir la urbanització especulativa que pugui afectar negativament els hàbitats i espècies d'ocells que han motivat la declaració de la ZEPA.

El delta del Llobregat és un territori **especialment maltractat per l'impacte de les grans infraestructures**. El port i l'aeroport, així com les grans vies de comunicació i polígons industrials de la conurbació barcelonina, han eliminat i degradat gran part dels sistemes naturals. És un fet molt greu que una part substancial de les compensacions ambientals que van permetre autoritzar aquestes infraestructures mai s'hagin fet.

La Unió Europea demana incrementar les zones protegides i millorar-ne la gestió, mitjançant la carta d'emplaçament a la Generalitat de Catalunya i també en la resposta a la darrera proposta d'ampliació de l'aeroport del Prat. L'ampliació de la ZEPA blindarà els espais del delta sempre amenaçats per maniobres especulatives (com va ser l'Eurovegas), o com ara pel creixement insaciable de les infraestructures (ampliació de l'Aeroport).

3

Ampliar la ZEPA per millorar l'estat de l'aquífer deltaic

Actualment Catalunya pateix una situació de sequera. L'augment de la temperatura, la disminució dels episodis de pluja i l'augment poblacional dispara l'estrès hídric del nostre territori. Preservar els aquífers, i més concretament el del delta del Llobregat, és una acció prioritària pel nostre present i el futur de la sostenibilitat del delta i la seva agricultura.

Els canvis d'usos del sòl que s'estan fent (urbanització, infraestructures) **porten associat el risc inherent de la impermeabilització del sòl**. L'aigua de pluja, ja escassa, no pot infiltrar-se al subsol per causa de l'augment de superfície urbana i la cimentació que impedeixen la correcta recàrrega de l'aquífer.

Ampliar la zona ZEPA permetrà aturar aquest risc i salvaguardar definitivament un bon nombre d'hectàrees de la impermeabilització, afavorint un **augment de les reserves i de la qualitat de l'aigua emmagatzemada**, així com del correcte funcionament de l'aquífer deltaic.

4

Ampliar la ZEPA per consolidar una agricultura sostenible de proximitat

Al conjunt de la Unió Europea les ZEPA agrícoles són un fet habitual. A la península Ibèrica trobem milers d'hectàrees agrícoles protegides sota el paraigua ZEPA. Com ho evidencien múltiples estudis, **el futur de l'agricultura està vinculat al respecte pel patrimoni natural i la sostenibilitat**. L'agroindústria, a més de ser una de les principals amenaces per la biodiversitat mundial, ho és també per la mateixa agricultura per causa de l'exhauriment dels nutrients del sòl, la contaminació de l'aigua i la dependència dels agroquímics.

La ZEPA allunya l'amenaça d'una agricultura insostenible pel futur de l'agricultura del delta del Llobregat. Les pràctiques agrícoles sostenibles són la millor assegurança pels agricultors perquè **promouen la resiliència davant plagues; el manteniment de la fertilitat del sòl o la millora de la pol·linització**. Al mateix temps, els productes agrícoles es poden beneficiar pel prestigi i la promoció que suposa oferir aliments d'un entorn protegit.

© Turisme Baix Llobregat

5

Ampliar la ZEPA per reforçar la connectivitat ecològica del territori

La connectivitat ecològica com a capacitat dels hàbitats naturals o seminaturals d'un territori per afavorir el pas de biodiversitat (espècies i informació biològica) és indispensable pel correcte funcionament dels ecosistemes. El desenvolupament urbà produeix la *fragmentació* dels espais naturals, incloent-hi la construcció d'infraestructures lineals que dificulten enormement el pas de molts organismes. **El creixement desbocat d'urbanitzacions, carreteres, polígons industrials i altres comporta imposar barreres antròpiques a la connectivitat ecològica que poden posar en risc el futur d'espècies i hàbitats protegits.**

El delta del Llobregat és un exemple dramàtic d'aquest tipus de problemes ambientals en tractar-se d'un dels espais més fragmentats de la conca mediterrània.

Les barreres físiques existents provoquen greus problemes de conservació a la flora i la fauna (dificultat de dispersió d'individus o d'intercanvi genètic) i alteren la dinàmica hidrològica de les zones humides. La continuïtat i augment d'aquestes pertorbacions amenaça en comportar encara més pèrdues de biodiversitat i funcionalitat dels sistemes naturals.

L'ampliació de la ZEPA en incrementar la xarxa d'espais protegits, **afavoreix la connectivitat ecològica i disminueix el risc de destrucció** de les escasses taques d'hàbitat òptim per la vida silvestre que resten al delta.

6

Ampliar la ZEPA per contribuir a la salut pública de l'àrea metropolitana

L'àrea metropolitana de Barcelona és una zona altament poblada i industrialitzada, essent la contaminació atmosfèrica un dels principals problemes per la salut. Barcelona i les ciutats de la rodalia han superat els límits establerts no solament per l'OMS, sinó les reglamentades per la Unió Europea per a les partícules en suspensió (PM2.5 i PM10); pel diòxid de nitrogen (NO2); l'ozó (O3) o el diòxid de sofre (SO2). Aquests contaminants, principalment deguts al trànsit i la indústria, estan **estretament relacionats amb malalties respiratòries i cardiovasculars** segons els centres de recerca de referència en salut pública.

En una conurbació com la de Barcelona i l'àrea metropolitana, amb milers de patologies anuals ocasionades per la contaminació de l'aire (més de mil morts prematures estimades a l'any) els espais naturals i naturalitzats són entorns de primera necessitat. **La preservació de sistemes naturals com els del delta del Llobregat és essencial per millorar la salut dels seus habitants.** Ampliar la ZEPA i evitar la pèrdua i degradació d'aquests ecosistemes és, doncs, un compromís inexcusable per assolir una salut ambiental i ciutadana.

7

Ampliar la ZEPA per fer front al canvi climàtic

Les zones humides són ecosistemes cabdals per fer front (mitigar) els efectes del canvi climàtic que patim. Les zones humides (tant els entorns permanentment inundats com els que s'inunden puntualment) són hàbitats rics en vegetació i sòls orgànics. Això significa que són capaços d'emmagatzemar grans quantitats de carboni a través de la fotosíntesi i la descomposició de matèria orgànica. De fet, **zones humides com les del delta del Llobregat poden emmagatzemar fins a 20 vegades més carboni per unitat de superfície que altres hàbitats terrestres.** A més, aquests ecosistemes són rellevants en la regulació del cicle de gasos d'efecte hivernacle perquè actuen com embornals.

D'altra banda, les zones humides juguen un **paper determinant en la regulació del cicle de l'aigua i la prevenció d'inundacions**, cada cop més freqüents a la conca mediterrània. L'aigua de pluges torrencials és emmagatzemada i retinguda en aquests entorns.

La protecció de les zones humides és determinant per mitigar els efectes del canvi climàtic i augmentar la resiliència davant esdeveniments climàtics extrems. L'ampliació de la ZEPA Delta del Llobregat s'inscriu en aquest objectiu general i amb uns beneficis clars en el nostre àmbit concret, també incrementant les funcions com a refugis climàtics.

8

Ampliar la ZEPA per potenciar la ciència i educació ambiental

Les zones ZEPA sovint són un focus d'atenció per la ciència i la investigació en matèria de biodiversitat. Aquests entorns juguen un paper rellevant com a motor d'iniciatives per la conservació de la natura, l'estudi de l'impacte de les espècies invasores, o la potenciació i cerca de sinergies entre els espais agraris i la biodiversitat.

En zones amb un elevat valor ecològic com el delta del Llobregat on trobem **espècies vegetals i animals en perill d'extinció que conviuen a tocar d'àrees densament poblades i amb centres de recerca punters en biodiversitat**. L'ampliació de la ZEPA del delta permetrà conservar un autèntic laboratori de biodiversitat a cel obert per estudiar la natura a pocs minuts del centre de la capital catalana.

Una zona ZEPA esdevé un atractiu educatiu, recreatiu i econòmic per la població. Gaudir d'ecosistemes protegits amb espècies protegides per la UE ofereix **una oportunitat per sensibilitzar sobre el patrimoni natural i augmentar les opcions de la població per connectar amb la natura propera i garantir-ne la conservació**. La implantació d'espais protegits sota figures com la ZEPA ha sigut estudiada en diversos contextos al continent Europeu que han evidenciat que ofereixen bones oportunitats per enfortir l'economia local de forma directa (a través d'activitats vinculades a la descoberta i preservació de la natura) o indirecta (millorant la qualitat de vida dels habitants i l'estat del medi ambient del territori o les pràctiques d'agricultura ecològica de proximitat).

Dia mundial del Medi Ambient.
Delta del Llobregat, 5 de juny de 2023.

Prou destrucció i especulació al delta del Llobregat

Fotografies d'ocells per Jose Antonio Piqueras, fetes al delta del Llobregat.

Fotografia de l'aiguamoll per Judith Siches.

Fotografia de les carxofes per Turisme Baix Llobregat.

Maquetació per Judith Siches.